МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

02 вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПРИ КРИЗОВИХ СТАНАХ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: Практична психологія

2024

2

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Практична психологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 24 квітня 2024 року).

Розробники:
Завідувач кафедри, проф. Опря Є.В.
Доцент кафедри, доц. Чернова Т. М.
Доцент кафедри, доц. Єрмуракі П.П.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психіатрії, наркології , медичної психології та психотерапії
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Євген ОПРЯ

Погоджено із гарантом ОПП _____ Євген ОПРЯ

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 27.08.2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з гуманітарних дисциплін ОНМедУ
_____ Володимир ХАНЖИ
(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) *(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) *(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)*

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: Кредитів – 4 Годин – 120 Змістових підрозділів – 1	Галузь знань 05 «Соціальні і поведінкові науки» Спеціальність 053 «Психологія» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	***Денна форма навчання*** *Обов'язкова дисципліна*	***Заочна форма навчання*** *Обов'язкова дисципліна*
		Рік підготовки: 1-й	*Рік підготовки: 1-й*
		Семестр: I	*Семестр: I*
		Лекції (20 год.)	*Лекції (6 год.)*
		Семінарські (0 год.)	*Семінарські (0 год.)*
		Практичні (24 год.)	*Практичні (10 год.)*
		Лабораторні (0 год.)	*Лабораторні (0 год.)*
		Самостійна робота (76 год.)	*Самостійна робота (104 год.)*
		у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)	*у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)*
		Форма підсумкового контролю – іспит	*Форма підсумкового контролю – іспит*

2. Мета та завдання навчальної дисципліни компетентності, програмні результати навчання.

Мета навчальної дисципліни: розкрити зміст та особливості психологічних аспектів кризових станів. Під час вивчення дисципліни допомогти здобувачам оволодіти ґрунтовними знаннями з практичної психології : теоретичних знань та практичних навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, що виникають внаслідок інтенсивного стресу, психосоціальної реабілітації пацієнтів з наслідками дистресу, необхідних на первинному та спеціалізованому рівні надання медико-психологічної допомоги. Крім того, метою дисципліни є необхідність сформувати у здобувачів освіти компетенції, що наведені нижче у вимогах до рівня освоєння курсу. Оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями щодо психологічної реабілітації та методами психологічної реабілітації та психологічної допомоги, що дають змогу молодому фахівцю комплексно і практично підходити до питань оцінки пацієнта і його ресурсів, а також ефективно планувати систему взаємодії між психологом і пацієнтом.

Завдання дисципліни: під час вивчення дисципліни у здобувачів формуються здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері практичної психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів; застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області ;навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальних (СК):

СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково

верифікованих методів та технік.
СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
СК 11. Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, діагностики та консультування щодо відновлення ментального здоров'я.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
ПРН 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПРН 12. Застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження, відновлення ментального здоров'я та оцінювати її за критеріями адекватності.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні концепції стресу;
- особливості психосоціального функціонування людини в постстресовий період;
- прояви накопиченого (хронічного)стресу;
- особливості швидкої реабілітаційної допомоги постраждалим в умовах раптового екстремального стресу;
- специфічні феномени, які притаманні цієї категорії пацієнтів та потребують особливої уваги лікаря;
- особливості організації реабілітаційної діяльності;
- особливості організації реабілітаційної діяльності;
- особливості трудової діяльності практичного психолога в ЗОЗ, її структуру та суть;
- психологічний інструментарій з метою виявлення психологічних особливостей під впливом дистресу та здійснення ефективного психологічно його супроводження на усіх етапах ;

вміти:

- застосовувати теоретичні знання до розв'язання психолого-практичних проблем роботи в сфері охорони здоров'я;
- проводити емпіричні дослідження з метою вивчення психологічних особливостей людини у кризових станах, етапів психоосвіти та психологічного супроводження;
- дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій області.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.

Історія виникнення вчення про стрес. Визначення стресу. Основні концепції стресу, його види та форми виявлення. Наукові концепції Ганса Сельє та С. Лазауруса про походження стресу. Сутність стресу, його види, ступені вираження та стадії розвитку. Психофізіологічні механізми стресу. Основні відмінності психологічного і біологічного стресів. Класифікація видів стресу. Негативні наслідки тривалого стресу. Розвиток трьохфазної концепції стресу. Розвиток фази тривожності. Резистентність. Стадія виснаження. Динаміка переживання травматичної стресової ситуації.

Тема 2. Біологічна і психологічна складова розвитку кризових станів. Поняття дистрес. Загальні закономірності розвитку стресу.

Чинники розвитку стресу. Негативні наслідки тривалого стресу. Фази перебігу стресу. Поняття загального адаптаційного синдрому, рівні адаптації. Стадії розвитку стресових реакцій по Г. Сельє. Динаміка переживання стресу. Розвиток трьохфазної концепції стресу. Розвиток фази тривожності. Резистентність. Стадія виснаження. Динаміка переживання травматичної стресової ситуації. Перший етап - фаза заперечення або шоку. Другий етап - фаза агресії і провини. Третій етап - фаза депресії. Періоди мобілізації адаптаційних резервів за Л.А. Кітаєвим-Смиком. Особливості професійного стресу. Особливості навчального стресу. Екзаменаційний стрес. Динаміка переживання навчального стресу.

Тема 3. Класифікація стресогених чинників.

Фактори, що впливають на розвиток стресу. Суб'єктивні та об'єктивні чинники стресу. Вплив генетичних, особистісних, соціальних та сімейних факторів на розвиток стресу. Каузальна класифікація стресорів. Оцінка рівня стресу. Типи стресових переживань. Хронічний стрес як наслідок психічної травми. Фрустрація. Внутрішній конфлікт. Життєва криза. Стадії кризи. Депресивні стани як реакція на стресові та травмуючи ситуації. Реактивні та хронічні депресії. Неврози як нозоологічні одиниці при стресогенних та травмуючих ситуаціях.

Тема 4. Особливості розвитку психологічного стрес-моделі та теорії.

Роль вегетативної нервової системи в адаптації організму людини до факторів середовища проживання. Основні відмінності біологічного та психологічного стресу. Вплив суб'єктивних факторів на розвиток психологічного стресу. Поведінкові, інтелектуальні, фізіологічні та емоціональні ознаки стресу. Методи оцінки стану серцево-судинної системи і вегетативної нервової системи при стресі. Методи оцінки психомоторних реакцій при стресі. Психологічні тести, використовувані для оцінки причин стресу і характеристик його прояви. Інтроспекція як метод оцінки стресу.

Тема 5. Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.

Оцінка стресових станів. Методики оцінки та самооцінки стресових станів. Диференціювання стресу та інших коморбідних станів. Психодіагностика типів реагування на стреси. Психодіагностика життєстійкості та копінг-стратегій. Психодіагностика суїцидальності як деструктивного реагування на стрес та травму.

Тема 6. Моделі та механізми подолання стресу.

Процеси і ресурси подолання стресу. Класифікації методів нейтралізації стресів. Основні способи саморегуляції. Нейтралізація стресів за допомогою методів психотерапії. Усунення причин стресу шляхом вдосконалення поведінкових навичок

Тема 7. Роль особистості у розвитку і подоланні психологічного стресу. Феномен стресостійкості особистості.

Теорії стресостійкості. Структура стресостійкості особистості. Стресостійкість як результат розвитку адаптації особистості. Об'єктивні та суб'єктивні критерії адаптації. Вікові та ґендерні особливості стресостійкості. Детермінанти та механізми формування стресостійкості особистості. Ресурси стресостійкості.

Тема 8. Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.

Групи взаємодопомоги («самодопомоги»). Психотерапевтичні групи. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги. Взаємодія учасників діалогу за принципом «рівний-рівному». Функціонування соціальних груп за принципом «рівний-рівному» в Україні. Як створити та підтримувати діяльність групи взаємодопомоги.

Тема 9. Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.

Створення проекту «Ти як?». Мета програми. Тренінг учасників – масштабований завдяки застосуванню каскадного методу. Фахівці кожної служби мають змогу передавати отримані знання колегам та застосовувати свої навички на практиці. Метод "каскадного" навчання – 3 етапи: 1) підготовка «тренерів для тренерів»; 2) передача знань іншим фахівцям Служби. 3) масштабування процесу на клієнтський рівень (шукачі роботи, безробітні, роботодавці, які потребують психологічної підтримки «Аптечка швидкої психологічної допомоги» - довідник про

стресові реакції і методи їх подолання. Розроблена в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», створеної за ініціативою першої леді Олени Зеленської. Вправи і поради, зібрані в «Аптечці». Для кого вона корисна. Де можна її отримати, формат.

Тема 10. Психологічна діагностика стресу та стресостійкості особистості

Базові принципи психодіагностики осіб, постраждалих від воєнних дій і травматичних подій, включаючи серйозну хворобу. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей. Короткі характеристики психодіагностичних методик. Перелік основних діагностичних методик, які застосовуються при психологічній реабілітації.

Тема 11. Психологічна допомога у стані гострого стресу.

Психотравмуючі наслідки перебування в екстремальній ситуації. Екстремальна ситуація. Надзвичайна ситуація. Принципи та алгоритм надання невідкладної психологічної допомоги. Перша психологічна допомога (ППД). Марення й галюцинації. Апатія. Ступор. Рухове порушення. Страх. Нервове тремтіння. Плач. істерика. Допомога психолога при гострих реакціях на стрес. Взаємодія та координація суміжних спеціалістів в ході надання ППД. Невідкладна психологічна допомога та самодопомога. Екстрена психологічна допомога: поняття, завдання та особливості застосування. Етичні принципи надання екстреної психологічної допомоги в екстремальній ситуації. Самопоміч при гострих реакціях на стрес. Обмеження при наданні психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях.

Тема 12. Психологічна допомога під час втрати і горювання.

Особливості психологічного консультування клієнтів під час переживання стресу. Антистресові чинники. Психогігієнічний комплекс як засіб покращення емоційного стану. Аутогенне тренування, навіювання як система переключення організму з напруженого емоційного стану в стан емоційного контролю. Психотерапевтичні та психофізичні вправи, які сприяють реалізації індивідуальних цілей та зниженню внутрішньої напруги. Основні методи психокорекційної роботи з особистістю, що переживає стрес. Кризова підтримка у процесі консультування. Діяльність практичного психолога щодо проведення профілактичної роботи з проблеми стресу.

Тема 13. Основні методи психологічної допомоги особам, що пережили травмівну подію. Психологічна допомога при ПТСР.

Визначення поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Критерії ПТСР. Симптоми ПТРС. Фази розвитку ПТСР. Фактори ризику розвитку ПТСР: ризиконебезпечні професії. Психологічні механізми виникнення посттравматичного стресу. Коморбідні порушення при ПТСР. Когнітивно-поведінкова терапія та терапія травми за допомогою десенсибілізаціїї травми рухом очей як найбільш ефективні та доказові методи в зарубіжних протоколах лікування PTSD.

Тема 14. Нормативно-правові і регламентуючі документи у роботі психолога з пацієнтами у кризових станах.

Нормативні (прогресивні) і ненормативні (регресивні) кризи особистості: особливості та різновиди. Феноменологія кризи ідентичності. Основні причини та умови (об'єктивні, суб'єктивні) виникнення. Ненормативність кризи ідентичності. Основні варіанти переживання кризи ідентичності. Психологічна допомога особистості в умовах переживання кризи ідентичності. Вік як причина життєвої кризи: психологічні особливості вікових криз. Втрата як чинник розвитку ненормативних криз. Горе як реакція людини на втрату. Критичні та надзвичайні ситуації, катастрофи як чинники розвитку кризових станів. Кризогенний потенціал терористичної події. Професійна криза. Причини розвитку, види та етапи криз професійного становлення. Стратегії подолання професійної кризи. Криза безробіття – соціально-психологічна характеристика. Екзистенційні кризи: ознаки, причини, можливі шляхи вирішення. Феномен самогубства в аспекті кризової психології. Психологічна характеристика суїцидальної поведінки, внутрішні й зовнішні форми прояву. Особливості профілактики, методи індивідуальної роботи.

Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні" https://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

Розпорядження Кабінету Міністрів «Про затвердження складу міжвідомчої робочої групи з питань розроблення проекту Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні» https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-skladu-mizhvido-a134r

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009—2015 роки «Безбар'єрна Україна» https://www.kmu.gov.ua/npas/232167617

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації їх роботи та проведення голосування» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2020-%D0%BF#Text

Тема 15. Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині у кризових станах, членам її родини або колективу. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу .

Індивідуальні та групові методи формування стресостійкості. Психологічне консультування з проблеми корекції стресостійкості. Техніки роботи з іраціональними твердженнями. Формування стресостійкості із застосуванням методу «Ключ» Х. Алієва. Вправи синхрогімнастики. Техніки самодопомоги при стресових станах. Техніка прогресуючої м'язової релаксації. Практика Майндфулнес - втручання. Тренінг формування стресостійкості особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	СРЗ
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	2	2	6
2.	Біологічна і психологічна складова розвитку кризових станів. Поняття дистрес.	2	2	6
3.	Класифікація стресогених чинників.	2	2	6
4.	Особливості розвитку психологічного стресу-моделі та теорії.		2	6
5.	Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.	2	2	6
6.	Моделі та механізми подолання стресу. Процеси і ресурси подолання стресу.		2	6
7.	Роль особистості у розвитку і подоланні психологічного стресу. Феномен стресостійкості особистості.		2	6
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	2	2	6
9.	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	2	2	4
10.	Психологічна діагностика стресу та стресостійкості особистості.	2	2	4
11.	Психологічна допомога у стані гострого стресу.		2	4
12.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2	2	4
13	Основні методи психологічної допомоги особам, що пережили травмівну подію. Психологічна допомога при ПТСР.			4
14.	Нормативно-правові і регламентуючі документи у роботі психолога з пацієнтами у кризових станах.	2		4

15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині у кризових станах, членам її родини або колективу. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу .	2		4
Разом 90		**20**	**24**	**76**

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	СРЗ
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	2	2	8
2.	Біологічна і психологічна складова розвитку кризових станів. Поняття дистрес.			6
3.	Класифікація стресогених чинників.			6
4.	Особливості розвитку психологічного стресу-моделі та теорії.			6
5.	Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.		2	8
6.	Моделі та механізми подолання стресу. Процеси і ресурси подолання стресу.			6
7.	Роль особистості у розвитку і подоланні психологічного стресу. Феномен стресостійкості особистості.			6
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.		2	6
9.	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	2	2	8
10.	Психологічна діагностика стресу та стресостійкості особистості.			8
11.	Психологічна допомога у стані гострого стресу.			6
12.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2	2	6
13	Основні методи психологічної допомоги особам, що пережили травмівну подію. Психологічна допомога при ПТСР.			8
14.	Нормативно-правові і регламентуючі документи у роботі психолога з пацієнтами у кризових станах.			8
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині у кризових станах, членам її родини або колективу. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу .			8
Разом 90		**6**	**10**	**104**

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Лекції
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	2
2.	Біологічна і психологічна складова розвитку кризових станів. Поняття дистрес.	2
3.	Класифікація стресогених чинників.	2
4	Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.	2

5	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	2
6	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	2
7	Психологічна діагностика стресу та стресостійкості особистості.	2
8	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2
9	Нормативно-правові і регламентуючі документи у роботі психолога з пацієнтами у кризових станах.	2
10	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині у кризових станах, членам її родини або колективу. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу .	2
Разом 90		**20**

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Лекції
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	2
2.	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	2
3.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2
Разом 90		**6**

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Практичні заняття
1.	Основи психологічної реабілітації.	2
2.	Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.	2
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання.	2
4.	Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.	2
5.	Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.	2
6.	Психотравматичні і кризові ситуації.	2
7.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	2
9.	Проект Безбар’єрність.	2
10.	Проект ТИ ЯК.	2
11.	Аптечка первинної психологічної допомоги.	2
12.	Соціальна інклюзія.	2
Всього		**24**

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Практичні заняття
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	2
2.	Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.	2
3.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	2
4.	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	2
5.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2
Разом 90		**10**

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	СРЗ
1.	Поняття про стрес. Класифікація кризових станів.	6
2.	Біологічна і психологічна складова розвитку кризових станів. Поняття дистрес.	6
3.	Класифікація стресогених чинників.	6
4.	Особливості розвитку психологічного стресу-моделі та теорії.	6
5.	Теоретичні підходи до вивчення проблеми подолання стресу.	6
6.	Моделі та механізми подолання стресу. Процеси і ресурси подолання стресу.	6
7.	Роль особистості у розвитку і подоланні психологічного стресу. Феномен стресостійкості особистості.	6
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	6
9.	Проект ТИ ЯК. Прийоми управління станом психологічного стресу. Аптечка первинної психологічної допомоги.	4
10.	Психологічна діагностика стресу та стресостійкості особистості.	4
11.	Психологічна допомога у стані гострого стресу.	4
12.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	4
13	Основні методи психологічної допомоги особам, що пережили травмівну подію. Психологічна допомога при ПТСР.	4
14.	Нормативно-правові і регламентуючі документи у роботі психолога з пацієнтами у кризових станах.	4
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині у кризових станах, членам її родини або колективу. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу .	4
Разом 90		**76**

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	СРЗ
1.	Основи психологічної реабілітації.	8
2.	Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.	6
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання.	6
4.	Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.	6
5.	Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.	8
6.	Психотравматичні і кризові ситуації.	6
7.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	6
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	6
9.	Проект Безбар'єрність.	8
10.	Проект ТИ ЯК.	8
11.	Аптечка первинної психологічної допомоги.	6
12.	Соціальна інклюзія.	6
13	Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу осіб з обмеженими можливостями.	8
14.	Нормативно-правові норми і регламентуючі документи.	8
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу.	8
Всього		**104**

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

усне опитування, тестування, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності участі в роботі на занятті.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
- Методи: опитування, вирішення ситуаційних клінічних задач.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач має вільно володіти матеріалом, приймати активну участь в обговоренні теми та вирішенні ситуаційних клінічної задачі, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати творче мислення.
Добре «4»	Здобувач має добре володіти матеріалом, приймати участь в обговоренні матеріалу та вирішенні ситуаційних клінічних задач, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати логічне мислення.

Задовільно «3»	Здобувач має відповідати на питання за темою, недостатньо володіючи матеріалом, невпевнено приймати участь в обговоренні та вирішенні ситуаційних клінічних задач.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційних клінічних задач.

Підсумковий контроль: іспит.

Здобувач допускається до іспиту, якщо він виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Здобувачі заочної форми навчання допускаються до участі в екзаменаційній сесії, якщо вони не мають заборгованості за попередній семестр і до початку екзаменаційної сесії виконали види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (виконання індивідуального завдання).

Зміст і структура екзаменаційних білетів визначаються рішенням кафедри психіатрії, наркології , медичної психології та психотерапії ОНМедУ.

Оцінка за іспит є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

Критерії оцінювання результатів навчання на іспиті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє професійною та науковою термінологією, використовує набуті знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач правильно відповів на всі поставлені питання (більш ніж 85% відповідей на запитання є правильними), точно дотримувався алгоритму виконання тесту.
Добре «4»	Здобувач достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією, використовує набуті знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач допустив незначні похибки у відповідях на поставлені питання (не менш ніж 75% відповідей є правильними), дотримувався алгоритму виконання тесту.
Задовільно «3»	Здобувач у неповному обсязі знає зміст теоретичних питань, володіє лише базовим обсягом теоретичних знань, неточно використовує професійну та наукову термінологію. Здобувач припустився значних похибок у алгоритмі виконання тесту та у відповідях на поставлені питання (не менш ніж 60% відповідей є правильними).
Незадовільно «2»	Здобувач не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Здобувач не зміг застосовувати теоретичні знання при вирішенні тестових завдань. Здобувач здебільшого не виконав тестові завдання (у більшості випадків не дав відповіді) та припустися грубих помилок і похибок (менш ніж 60% відповідей є неправильними або тестове завдання взагалі не виконано).

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Бали за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертуються з традиційної чотирибальної шкали за абсолютними критеріями у бали за 200-бальною шкалою, які наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна оцінка	Багатобальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент».

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Електронний банк тестових завдань з дисципліни

11. Перелік питань для підготовки здобувачів вищої освіти до іспиту

1. Як Ви розумієте поняття психологічної реабілітації?
2. Основні цілі і завдання психологічної реабілітації.
3. Які групи осіб потребують психологічної реабілітації?
4. Психологічні особливості і зміни особистості у людей з обмеженими можливостями.
5. Особливості розвитку дітей з різними психофізичними порушеннями.
6. Назвіть критерії визначення груп інвалідності.
7. Реабілітаційний потенціал особистості.
8. Загальні психологічні аспекти реабілітації людини з обмеженими можливостями. 10. Участь клінічного психолога у складанні програми реабілітації інваліда.
9. Раннє втручання – міждисциплінарна сімейно-центрована система допомоги дітям раннього віку.
10. Проблема готовності батьків до прийняття особливостей хворої дитини.
11. Базові принципи психодіагностики осіб, постраждалих від травматичних подій, включаючи серйозну хворобу.
12. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей.
13. Короткі характеристики психодіагностичних методик.
14. Назвіть основні психодіагностичні методики, які застосовуються при психологічній реабілітації.
15. Медична реабілітація осіб з інвалідністю – підхід, основні методи
16. Психологічна реабілітація осіб з обмеженими можливостями – цілі, завдання.
17. Види і форми психологічних реабілітаційних заходів.
18. Що таке «травматична подія» і «психічна травма»?
19. Співвідношення понять кризи особистості, стресу та психічної травми.
20. Що таке «постравматичний стрес» та «вторинна травма»?
21. Розуміння поняття «криза особистості» у психології.
22. Типологія кризових ситуацій особистості. Вікові і ситуативні кризи.
23. Поняття синдрому втрати (гострого горя). «Робота горя».
24. Етапи переживання горя. Неускладнене і ускладнене горе.
25. Загальні правила психологічного консультування осіб, що переживають горе.
26. Групи взаємодопомоги («самодопомоги»). Психотерапевтичні групи.

27. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги.
28. Взаємодія учасників діалогу за принципом «рівний-рівному».
29. Функціонування соціальних груп за принципом «рівний-рівному» в Україні.
30. Національна стратегія безбар'єрного простору в Україні. Поняття «безбар'єрність».
31. Гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків.
32. Доступність – забезпечення усім верствам населення рівного доступу до фізичного оточення, транспорту, інформації тощо.
33. Створення проекту «Ти як?». Мета програми.
34. Тренінг учасників проекту «Ти як?»
35. Метод "каскадного" навчання учасників проекту «Ти як?». 3 етапи.
36. Що таке «Аптечка швидкої психологічної допомоги»? Користувачі.
37. Зміст «Аптечки швидкої психологічної допомоги».
38. Підходи до психотерапії, класифікації підходів і психотерапевтичних методів.
39. Коротка характеристика основних підходів до психотерапії (психоаналітичний, поведінковий, когнітивний, гуманістичний, екзистенціальний).
40. Критерії вибору методу, що підходить конкретному клієнтові – виходячи з наявної патології, переважаючих скарг і запитів клієнта.
41. Поняття психологічного супроводу осіб з інвалідністю.
42. Особливості психологічного супроводу в залежності від причини інвалідності, віку та інших особливостей конкретної особи.
43. Показання і протипоказання до психотерапії при інвалідності.
44. Нормативно-правові акти і регламентуючі документи: Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні"
45. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.
46. Освіта психолога-консультанта, клінічного психолога і психотерапевта в Україні.
47. Вимоги до професійної кваліфікації практикуючого психолога і психотерапевта.
48. Навички, необхідні для психологічного консультування клієнтів з різними психологічними проблемами, включаючи наслідки психологічної травми і обмеження фізичних або психічних можливостей (інвалідність).

12. Рекомендована література

Основна:

1. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семигіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. — К. : Наш формат, 2017. — 1068 с.
2. Нові клінічні протоколи: Психіатрія. Київ. Професійні видання, 2020. – 265 с.
3. Психіатрія і наркологія В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський. – Київ: Медицина., 2020. – 512

Додаткова:

1. Психіатрія особливого періоду: навчальний посібник [для лікарів та психологів] / Рум'янцев Ю.В., Сиропятов О.Г., Іванцова Г.В., Осьодло Г.В. – К.: УВМА, 2014. – 193 с.
2. Посттравматичні стресові розлади: Навчальний посібник/ Під заг. ред. проф. Б. В. Михайлова - Вид. 2-е, перероблене та доповнене. - Х. : ХМАПО, 2014. - 285 с.
3. Посттравматичний стресовий розлад: посібник / Венгер О.П, Ястремська С.О. – Т. 2019. — 264с.
4. Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ IV р. а.) / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-е вид., переробл. і допов. – К.: «Медицина», 2015.- 512с.
5. Психіатрія і наркологія: нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Г. Т. Сонник, О. К. Напрєєнко, А. М. Скрипніков та ін., за ред. О. К. Напрєєнко. - Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. - 3-е вид., випр. - Київ: Медицина, 2017. - 422с.
6. Гусак, Н., 2011. Соціальна реабілітація в соціологічному дискурсі: інституційний підхід. // Соціальні виміри суспільства, 3 (14), с.175–186.
7. Гусак, Н., 2008. Соціальна реабілітація: підходи до визначення поняття. // Соціальна політика

та соціальна робота, (1), с.103–114.
8. Дегтяренко, Т.М., 2013. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 301с. Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю, 2009. Київ: ВГО „Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю”, 47с.
9. Єжова, Т. Є., 2011. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю. Навчальний посібник. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 284с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар’єрного простору в Україні" https://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Розпорядження Кабінету Міністрів «Про затвердження складу міжвідомчої робочої групи з питань розроблення проекту Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні» https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-skladu-mizhvido-a134r
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009—2015 роки «Безбар’єрна Україна» https://www.kmu.gov.ua/npas/232167617
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації їх роботи та проведення голосування» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2020-%D0%BF#Text
7. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14 Закон України «Про охорону дитинства».
8. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-15 - Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні
9. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF - Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю». http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07 - Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання».
10. Електронні джерела літератури здобувачі освіти можуть знайти на сайті onmu.edu.info .